

Graafisen käyttöliittymän suunnittelu

Opas ohjelmistojen käytettävyyteen

*Anna Kalimo,
Andersen Consulting*

TIEKE/SYSTA/KÄLI-ryhmä on toimittanut kirjan, joka ei vanhene vuodessa eikä kahdessa-kaan...

Graafisen käyttöliittymän suunnittelu, toimittanut Anna Kalimo, toimitusryhmä M. Pettersson, I. Sinkkonen, E. Suikola

Teos on ensimmäinen suomenkielinen kokonaisesitys graafisen käyttöliittymän suunnittelusta ja käytettävyyden arvioinnista. Teoksessa esitetään käyttäjakeskeisen suunnittelun periaatteet ja annetaan perustiedot menetelmistä hyvän käytettävyyden saavuttamiseksi. Erilaisia käytettävyyden arviointitapoja kuvataan yksityiskohtaisesti.

Teos on tarkoitettu edistämään tietotekniikan hyväksikäyttöä käyttäjän näkökulmasta. Kirjoittajat ovat erikoisalojensa asiantuntijoita, joilla on kokemusta käytännön ohjelmistoprojektien ongelmien ratkomisesta sekä aihepiiriin liittyvästä tutkimuksesta.

Kirja on tarkoitettu graafisen käyttöliittymän suunnittelijoille, käyttöohjeiden laatijoille, projekti-päälliköille, esimiehille ja tietotekniikan opiskelijoille.

SISÄLTÖ:

1. Ohjelmiston käytettävyys
2. Inhimilliset tekijät käyttöliittymän suunnittelussa
3. Käyttöliittymän suunnittelu-periaatteet
4. Käyttöliittymän suunnittelu-prosessi
5. Käytettävyyden arviointitavat

6. Käyttöliittymän visuaalinen suunnittelu
7. Opasteet ja käyttöoppaat tuottavuuden palveluksessa
8. Yrityskohtaiset tyylioppaat
9. Internetin WWW-sivujen suunnittelu
10. Yrityksen toimet käytettävyyden parantamiseksi
11. Käyttöliittymäsananasto

*Julkaisija: TIEKE/SYSTA
Suomen ATK-kustannus Oy, 1996,
Tuotenro: 5940,
ISBN: 951-762-382-,8
Sivuja: noin 230,
Hinta: 295 ,-*

Mikä KÄLI on?

*Irmeli Sinkkonen, KÄLI:n vetäjä,
Teknillinen korkeakoulu*

Käli on suomalaisten käyttöliittymäasiantuntijoiden ja käytettävyydestä kiinnostuneiden ihmisten muodostama SYSTAn kuuluva ryhmittymä. KÄLI:n tarkoituksena on toimia parantaa jäsenten ammattitaitoa käyttöliittymiin, käytettävyyteen ja niihin liittyviin työmenetelmiin kuuluvissa asioissa. SYSTAn jäsenenä KÄLI:n tehtäviin kuuluu myös alueen standardoinnin seuranta.

KÄLI:n toimintamuotoja ovat kaikille avoimet seminaarit, julkaisutoiminta sekä vierailukäynnit käyttöliittymäsuunnittelun kannalta mielenkiintoisissa kohteissa sekä keskustelut. KÄLI:n suurin urakka on toistaiseksi ollut kirja "Graafisen käyttöliittymän suunnittelu- opas ohjelmistojen käytettävyyteen". Kirjan päätoimittaja oli silloinen KÄLI:n vetäjä, Anna Kalimo, ja tekijänä joukko suomalaisia käytettävyydasiantuntijoita.

Tämän kevään projektina on oman kotisivun rakentaminen. Maaliskuussa käytiin tutustumassa multimedia pajaan, 17. huhtikuuta käydään TELEllä keskustelemassa siitä millaisin toimenpitein käyttöliittymäoppeja ja käytettävyysoasaamista yrityksessä voidaan ja kannattaa levittää ja mitä kokemuksia näistä itse kullakin on. Pyrimme tänä vuonna käymään myös parissa käytettävyytutkimusta yrityksissä tekevä korkeakoulun vieraana pääkaupunkiseudun ulkopuolella (meille Teknillisen korkeakoulun käytettävyydelaboratorioonhan voi tulla koska vain, kun ottaa ensin yhteyttä allekirjoittaneeseen).

Tyypillinen KÄLI:n jäsen on käytettävyydasioita työkseen varsin yksin yrityksessä tekevä käyttöliittymäsuunnittelija, joka ymmärtää itse käytettävyydasioiden, esimerkiksi tuotteiden helppokäyttöisyyden ja tehokkuuden tärkeyden, mutta joka on saanut havaita kynnettävän pellon kivisyyden pyrkiessään tuomaan käytettävyydasjattelua omaan organisaatioonsa. Tällaiselle jäsenelle KÄLI:n merkitys on parhaimmillaan siinä, että tapaa ja juttelee kollegoiden kanssa ja huomaa että ongelmat ovat samat (ainakin melkein) kaikilla, toiset vain ovat edenneet pitemmälle käyttölaatuajattelun tuomisessa yrityksiin pitemmälle kuin toiset.

Käliin voi ilmoittautua, mikäli yritys on SYSTAn jäsen. Jos työntekijä ei kuulu SYSTAn voi KÄLIin liittyä SYSTAn henkilöjäsenenä. Jäsenmaksu on 300 mk vuosi ja ilmoittautumislomake löytyy internetistä: (www.tieke.fi). SYTYKE ry on myös SYSTA:n jäsen, joten muutamilla SYTYKE ry:n jäsenillä myös on mahdollisuus osallistua SYSTA:n työryhmiin SYTYKE ry:n edustajina.

Toimin nykyisin KÄLI:n vetäjänä. Olen pitkän linjan ATK-ammattilainen ja ohjelmisto- ja suunnittelutyön esimies. Teen työtä ja opiskelen tällä hetkellä Teknillisessä korkeakoulussa käytettävyyden ja käyttöliittymien tutkijana. Laboratoriopäällikkönä vastuualueenani ovat

käytettävyydelaboration yrityksille tekemät käytettävyydarvioinnit ja -testit sekä koulutus ja konsultointi. Harrastan monen järkevemmän asian lisäksi käytettävyydsongelmien ja käytettävyydsloganeiden bongausta. Varsinkin edellinen on antoisa harrastus.

Miksi tästä käytettävyydestä sitten niin vouhotetaan? Mikä se on? Se on helpompi selittää negaation kautta: käytettävyyden puutetta on se, että ei osaa siirtää tullutta puhelua toiseen alanumeroon ja se, että videon kello on kesät talvet talviajassa. Mutta se on myös sitä että puhelinasiakaspalvelussa oleva henkilö tuntuu aina välillä kuolleen, kun ei pitkään aikaan kuulu mitään (hän yrittää kiertää tietojärjestelmänsä kummallisuuksia tai vaeltaa tietokannassa) tai sitä että sama henkilö löytyy rekistereistä kolmena eri ilmentymänä tai sitä että kukaan ei käytä informaatioautomaattia kun ei löydä ensimmäistä ikkunaa pitemmälle tai sitä, että pääsee pois hyperavaruudesta vain vetämällä töpselin tietokoneen töpselin pois seinästä. Yksikään tilanteista ei ollut kuvitelu.

Hyvän käyttöliittymän rakentaminen ei ole helppoa, koska käyttöliittymän laatu riippuu muun muassa käyttäjästä, työtehtävän (tai muun puuhan) luonteesta ja käyttötilanteesta.

Sen sijaan prosessi, millä niitä syntyy tunnetaan varsin hyvin. Usein asiaa parantaa jo asian harrastaminen ja asenteet ja se että selvittää asioita. KÄLI on eräs tapa saada tietoa.